

סיכומי הדף היומי

מחודדים | ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה | בפ"ד (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת מרת פייע ציפורה גאסט ע"ה בת ר' מרדכי אשת ר' אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט שבט תשכ"א ת.נ.צ.ב.ה.

הלימוד בעלון זה לע"נ מייסד ומקים "סיכומי הדף היומי - מחודדים" הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל נלב"ע בצפרא דשבתא לסדר "בקרובי אקדש" כ"ו ניסן תשע"ז ת.נ.צ.ב.ה.

שבת קודש פרשת בהעלותך - י"ב סיון תשע"ט

דף נ"ט ע"א

עשירי מאליו הוא קדוש - שאם מנה עשר ונשתייר עשירי בדיר, אף על פי שלא יצא ולא מנאו, קדוש מאליו והרי הוא מעשר. (דין התשיעי מבואר להלן ע"ב).

קרא לתשיעי עשירי ויצא העשירי ולא דיבר - התשיעי נאכל במומו, והעשירי מעשר.

קרא לתשיעי עשירי ומת עשירי בדיר - תשיעי נאכל במומו וכולם פטורין, שכבר נתקדש עשירי מאליו בדיר. או משום שכשיצאו תשעה בפתח היה שם מנין הראוי לעשר, שעדיין היה עשירי קיים שהיה ראוי לצאת אחריהם ולפוטרו, וכיון שראוי לצאת כאילו יצא כבר ופטר את המנין.

דף נ"ט ע"ב

קרא לתשיעי עשירי ונשתייר עשירי בדיר - העשירי מעשר לפי שהוא קדוש מאליו. והתשיעי י"א שנאכל במומו, ולר"ש בן יהודה בשם רבי שמעון הוא חולין, שכל שלא נעקר שם מעשר מן העשירי, אין התשיעי קדוש, וק"ו הוא מאחד עשר שהוא עושה קדושה ליקרב, שאם קרא לו עשירי הוא קרב שלמים, ואע"פ כן אינו קדוש אא"כ נעקר שם מעשר מן העשירי כגון שקרא לעשירי תשיעי, תשיעי שאינו עושה קדושה ליקרב, שאע"פ שקרא לו עשירי אין בו קדושה אלא שיאכל במומו, אינו דין שאינו קדוש אלא אם נעקר שם מעשר מן העשירי.

ויש לדחות הק"ו בשני אופנים: א. שאחד עשר שעושה קדושה ליקרב אינו קדוש אלא אם נעקר שם מעשר מן העשירי, אבל תשיעי שאינו עושה קדושה ליקרב, קדוש גם אם לא נעקר. ב. שרק אחד עשר שכבר נתברר העשירי, אין בו קדושה אלא אם נעקר שם מעשר מן העשירי, אבל תשיעי שעדיין לא נתברר העשירי, קדוש גם אם לא נעקר.

מנין הראוי פוטר - שאם היה לו עשרה טלאים והכניסן לדיר, ומנה תשעה או שמונה, ומת אחד מן הנשארים בדיר, או שיצא בפתח אחר שלא נתקדש העשירי, פטורין אלו שכבר מנה, משום שבשעה שמנאן היו ראויין אלו שבדיר לצאת ולהתעשר העשירי עם אלו למנין. שנאמר 'עבור' ולא שכבר עבר, ואין צריך לומר שכבר עישר, אלא אפילו לא עישר כבר נפטרו במנין הראוי.

היו לו עשרה טלאים והכניסן לדיר, ומנה חמשה, ומת אחד מהם - אם מן המנויים מת, מונה ומשלים עליהם. ואם משאינו מנויים מת, מנויים פטורין משום מנין הראוי, ושאינו מנויים מצטרפין לגורן אחר.

היו לו י"ד טלאים והכניסן לדיר, ויצאו תחילה ששה בפתח זה ואחר כך ארבעה בפתח זה, וארבעה נשתיירו שם - אותם ארבעה שנשתיירו, אם בפתח הששה יצאו, נוטל אחד מהם הואיל ויצאו עשרה באותו פתח, והארבעה שיצאו בפתח האחר מצטרפין לגורן אחר, ולא נפטרו משום מנין הראוי, שבשעה שיצאו בפתח

לא נשתיירו בדיר אלא ד', וד' אין מצטרפין עם ד' שיהיו בתורת מעשר. ואם לא יצאו הארבעה בפתח הששה, אלא או נשתיירו בדיר או יצאו בפתח הארבעה אחרים, הששה שיצאו תחילה פטורים משום מנין הראוי, וארבעה ארבעה מצטרפין לגורן אחר. **יצאו תחילה ארבעה בפתח זה, ואחר כך ששה בפתח זה, ונשתיירו שם ארבעה** - אם אותם ארבעה בפתח הששה יצאו, נוטל מהם אחד, והשאר פטורים. ואם לאו, ארבעה ראשונים והששה פטורים משום מנין הראוי, וארבעה שנשתיירו או שיצאו מפתח שלישי, מצטרפין לגורן אחר.

יצאו ארבעה בפתח זה, וארבעה בפתח זה, ונשתיירו שם ששה - אם אותן ששה יצאו בפתח שיצאו ד' ראשונים או בפתח שיצאו ד' אחרונים, נוטל מהם אחד והשאר פטורים. ואם יצאו בפתח שלישי או שנשתיירו בדיר, ארבעה ראשונים וארבעה אחרונים פטורים, והששה מצטרפין לגורן אחר. שמנין הראוי פוטר בין כשבוודאי אותן שנשתיירו יצאו דרך אותו פתח, ובין בספק, כגון שיצאו ארבעה בפתח זה וארבעה בפתח זה, ויש ספק אם ששה שנשתיירו יצאו בפתח זה או בפתח זה.

היו לו חמשה עשר טלאים - לא יאמר אברור עשרה הכחושים ואכניסם לדיר, ואטול מהם אחד, והשאר פטורים משום שלא נשתיירו אלא חמשה, אלא כונסן לדיר ומוציא עשרה ונוטל מהם אחד, והשאר מצטרפין לגורן אחר ולא יוכל למוכרן ולשחטן לפי שהוקבעו בדיר למעשר.

יום ראשון פרשת שלח - י"ג סיון תשע"ט

דף ס' ע"א

היו לו תשעה עשר טלאים והכניסן לדיר שיש לו שני פתחים, ויצאו ט' בפתח זה וט' בפתח זה - כולן פטורים משום מנין הראוי, שזה שנשאר בדיר באחרונה ראוי לשני הפתחים, והוא עצמו קדוש מאליו בין שיצא בין שנשתייר באחרונה.

אבל אם מנה תשעה, וכשהגיע לעשירי התחיל למנות מתחילה אחד שנים שלש וכו' - העשירי קדוש מאליו אע"פ שלא קראו עשירי (אלא אחד). ותשעה האחרונים לא נפטרו במנין הראוי. **ואם יצאו זוגות זוגות** - לשיטת רבא אין הולכים אחר פיו לומר שי"ח ראשונים נפטרו במנין הראוי, וזה שיצא באחרונה הוא עשירי לשני המנינים, אלא עשירי למנין בהמות הוא קדוש, וכיון שהוציא חמש זוגות שהן עשרה בהמות, אחד מן הזוג החמישי קדוש, ותשעה שיצאו לאחריו לא נפטרו (וראה להלן שיש מחלוקת בזה).

יצאו שנים כאחת - מונה אותם שנים. מנאן אחד, נמצא אותו שקרא הוא תשיעי והיינו עשירי, ואותו שקרא הוא עשירי והיינו אחד עשר, עומדים לקלקלה, שהוא סבור על התשיעי שהוא חולין ועל העשירי שהוא מעשר, ואם עשה כן ולא נמלך בב"ד הרי הן מקולקלין, שע"פ הדין העשירי הוא מעשר, והי"א הוא שלמים (ע"פ לשון א' ברש"י).

קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי - שלשתן מקודשין, התשיעי נאכל במומו, והעשירי מעשר, ואחד עשר קרב שלמים, לרבי מאיר עושה תמורה, ולרבי יהודה אין עושה תמורה לפי שהוא תמורת מעשר, ואין תמורה עושה תמורה. ולרבי מאיר אילו היה תמורה לא היה קרב.

קרא לתשיעי עשירי ולעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי - אין אחד עשר מקודש. זה הכלל, כל שלא נעקר שם עשירי מן העשירי עצמו, אין אחד עשר מקודש.

מנאן זוגות זוגות או מאות מאות - לרב מארי עשירי במנין שלו הוא קדוש, שלאחר שמנה ט' מאות העשירית קודש. ולרב כהנא למנין בהמות הוא קדוש, שכשמנה חמשה זוגות בהמות שהן עשר בהמות, האחרון שבזוג חמישי הוא מעשר. ולא נחלקו אלא כשנתכוין למנות זוגות, אבל אם מנאן אחד אחד, ומעצמם יצאו באמצע זוג אחד, הכל מודים שלמנין שלו הוא קדוש.

מנאן למפרע, עשירי שבמנין הוא קדוש - גם לדברי האומר שלמנין שלו הוא קדוש, לפי במנין של פרסיים קורים לעשרה אחד.

דף ס' ע"ב

קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי - שלשתן מקודשין, שנאמר 'וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבור תחת השבט העשירי יהיה קדוש', ומשמע בין שקראו הוא עשירי בין שהיה עשירי למנין ולא קראו עשירי. אבל שמיני או שנים עשר שקראו עשירי אינו קדוש - שלמדים מעשירי גמור שאינו מקודש אלא בסמוך לו, שאין לך סמוך בו יותר מגופו, אף טעותו אינו מקודש אלא כ"ט טעה באותו סמוך לו.

ל"א ב"ר שמעון לעולם אין אחד עשר קדוש עד שישתוק בתשיעי ויקרא לעשירי תשיעי ולי"א עשירי - שאילו קרא עשירי גם לתשיעי וגם לי"א, לא היו שנים מקודשים אלא אחד מהן, ודורש מה עשירי מיוחד שאינו אלא אחד, אף טעותו מיוחדת. שסובר כרבי יהודה שטעות מעשר תמורה הוא, וסובר כר"ש אביו שאין ממירין וחוזרין וממירין, ומשום כך אין שתי טעויות למעשר.

יצאו שנים בתשיעי וקראן תשיעי - מעשר וחולין מעורבין זה בזה, שעשירי קדוש מאליו, והתשיעי חולין שהרי קרא לו תשיעי. יצאו שנים בתשיעי וקראן עשירי - עשירי ותשיעי מעורבין זה בזה, ואין נאכלין אלא במומן, והגוזז והעובד אחד מהן אינו סופג את הארבעים שמא חולין הוא. יצאו שנים בעשירי וקראן עשירי - עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה, כלומר מעשר ושלמים מעורבין זה בזה, ויקרבו שניהם ויאכלו כחומר קודש שבהן, שטעונין שתי מתנות והרמת חזה ושוק כמו שלמים. יצאו שנים בעשירי וקראן אחד עשר - עשירי וחולין מעורבין זה בזה.

ולמדנו מזה שכל שיצאו שנים בבת אחת וקראן עשירי שניהם קדושים, אע"פ שלא נעקר מן המעשר שם עשירי - ורק כשיצאו בזה אחר זה אין אחד עשר מקודש אם לא נעקר שם עשירי מן המעשר. ואפילו אם יצא עשירי ולא דיבר, כיון שלא נעקר שם עשירי ממנו, אין י"א מקודש (כשיצאו בזה אחר זה).

יצאו שנים בעשירי ולא קדם אחד מהן את חבירו וקראן עשירי - עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה. י"מ כשיצאו בבת אחת, ואע"פ שלא נעקר שם עשירי מן המעשר, שניהם קדושים. וי"מ שהקדים האחד והוציא ראשו וקראו י"א, ונמצא שנעקר שם עשירי וקראו י"א, וכגון שאין לו בהמות הרבה, שבזה מודה רבי שקריאת שם י"א חשוב עקירה.

קרא לעשירי אחד עשר ולאחד עשר עשירי - לרבי אם יש לו בהמות הרבה אין י"א קדוש, שלא נעקר שם עשירי מן המעשר, ומה שקראו אחד עשר אנו מפרשים שנתכוין לומר 'אחד מעשר', כלומר זה מעשר ראשון. ולרבי יוסי בר יהודה י"א קדוש, שקריאת שם י"א חשוב עקירה. ואם אין לו בהמות הרבה, גם לרבי חשוב עקירה וי"א קדוש.

יצאו שנים בעשירי - א. לחכמים ירעו עד שיסתאבו, שאין מביאין קדשים לבית הפסול, ואילו היו קריבים צריך לאוכלן כחומר שבהם, וצריך להרים מהם חזה ושוק וליתן לכהנים, והכהנים מועטין הן ושמה לא יהו מצוין אוכלין לאותן חזה ושוק ויפסלו בלינה לאחר שני ימים וליילה אחד, ומביא מעשר לבית הפסול. ב. לרבי שמעון יקריבו, שמביאין קדשים לבית הפסול. ג. בזמן הזה שניהם ימותו משום תקלה כדין שאר מעשר, ואין אוכלין אותן במומן אע"פ שהוא הפסד גדול.

לרבי יהודה אין בין אחד עשר לשלמים אלא שזה עושה קדושה ליקרב, שהשלמים עושה תמורה ותמורתן קריבה, ואחד עשר אינו עושה תמורה ליקרב, שלדבריו אחד עשר הוא תמורת מעשר, ואין תמורה עושה תמורה. אבל אחד עשר עצמו קרב, שסובר רבי יהודה תמורת מעשר קרב.

האומר לשלוחו צא ועשר עלי - לרב פפי משמיה דרבא אם קרא לתשיעי עשירי קדוש, לפי שאינו מפסידו שהרי אוכלו במומו. ואם קרא לאחד עשר עשירי אינו קדוש, שהרי קרב שלמים ומפסידו בחזה ושוק. ולרב פפא אפילו קרא לתשיעי עשירי אינו קדוש, שאומר לו 'לתקוני שדרתיך ולא לעוותי' ולא היה לך לטעות, והוא עיוות שצריך להמתין עד שתומם, ואוסרו בגיזה ועבודה.

האומר לשלוחו צא ותרום, תורם כדעת בעל הבית. אם אינו יודע דעתו של בעל הבית, תורם בבינונית אחד מחמשים. פחת עשרה, שתרם אחד מארבעים, או הוסיף עשרה, שתרם אחד מששים, תרומתו תרומה, שמכיון שיש תורמים בעין יפה ויש תורמים בעין רעה, יכול לומר בכך אמדתיך.

הדרן עלך מעשר בהמה וסליקא לה מסכת בכורות

יום שלישי פרשת שלח - ט"ו סיון תשע"ט

מסכת ערכין

פרק ראשון - הכל מעריכין

דף ב' ע"א

הכל מעריכין ונערכין, נודרין ונידרין, כהנים ליום וישראלים נשים ועבדים. הכל מעריכין לרבות מופלא הסמוך לאיש, נערכין לרבות מנוול ומוכה שחין אע"פ שאין לו דמים, שבערכין נאמר 'בפשות' כל דהו. נידרין, לרבות פחות מבן חודש.

טומטום ואנדרוגינסו נודרין ונידרין ומעריכין, אבל לא נערכין - שאין נערך אלא הזכר ודאי ונקבה ודאית. חרש שוטה וקטן נידרין ונערכין, אבל לא נודרין ולא מעריכין מפני שאין בהם דעת.

היורש, שהפריש אביו קרבן ולא הספיק להקריבו עד שמת - לחכמים סומך, ומימר. שנאמר 'המר ימיר' לרבות את היורש, ולמדים סוף הקדש מתחלת הקדש, מה תחלת הקדש יורש מימר אף סוף הקדש יורש סומך. ולרבי יהודה אינו סומך ולא מימר, שנאמר 'קרבנו' ולא קרבן אביו, ולמד תחלת הקדש מסוף הקדש, מה סוף הקדש יורש אינו סומך אף תחלת הקדש יורש אינו מימר.

שלוש פעמים נאמר 'קרבנו' בשלמים - לחכמים: אחד למעט קרבן עובד כוכבים מסמיכה, אחד למעט קרבן חבירו מסמיכה, ואחד לרבות כל בעלי חוברין לסמיכה, שאם הביאו חמשה קרבן אחד בשותפות כולן צריכין לסמוך עליו ואין אחד סומך עליו. ולרבי יהודה אחד בא למעט את היורש, ואינו מרבה כל בעלי חוברין לסמיכה, אלא אחד סומך לכולם. או שממעט גוי וחבירו מפסוק אחד.

דף ב' ע"ב

אשה ממירה - שנאמר 'ואם המר ימיר' לרבות את האשה. לרבי יהודה למדים מ'המר ימיר', ולחכמים מ'ואם'.

הכל חייבין בסוכה - לרבות קטן שאינו צריך לאמו. הכל חייבין בלולב - לרבות קטן היודע לנענע. הכל חייבין בציצית - לרבות קטן היודע להתעטף. הכל חייבין בתפילין - לרבות קטן היודע

יום שני פרשת שלח - י"ד סיון תשע"ט

דף ס"א ע"א

חציו עבד וחציו בן חורין - י"א שחייב בראיה, ולרבינא פטור מראיה. ולמשנה אחרונה שכופין את רבו ועושה אותו בן חורין, הכל מודים שהוא חייב.

חיגר ביום ראשון ונתפשט ביום שני - לסובר שכל שבעת הימים תשלומין זה לזה, חייב בראיה. ולסובר שכולן תשלומין לראשון, פטור מראיה.

סומא באחת מעיניו - י"א שחייב בראיה, וליוחנן בן דהבאי משום רבי יהודה פטור מן הראייה, שנאמר 'ראה יראה', כדרך שבא לראות בשתי עיניו, כך בא ליראות בשתי עיניו.

מי שחציו עבד וחציו בן חורין - לבית הלל עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד. ולבית שמאי מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על חצי דמיו, לפי שאינו יכול לישא שפחה ולא בת חורין, ואינו יכול לבטל שלא נברא העולם אלא לפריה ורביה, שנאמר 'לא תוהו בראה לשבת יצרה'. וחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי.

הכל חייבין בתקיעת שופר - לרבות קטן שהגיע לחינוך.

הכל חייבין במקרא מגילה והכל כשרין לקרותה - לרבות נשים שחייבות במקרא מגילה, שאף הן היו באותו הנס.

יום רביעי פרשת שלח - ט"ז סיון תשע"ט

דף ג' ע"א

הכל חייבין בזימון - לרבות נשים ועבדים, שנשים מזמנות לעצמן, ועבדים מזמנין לעצמן. **הכל מצטרפין לזימון** - לרבות קטן היודע למי מברכין.

הכל מטמאין בזיבה - לרבות תינוק בן יומו. לרבי יהודה שנאמר 'איש איש' לרבות תינוק בן יום אחד, ולרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה שנאמר 'וזהב את זובו לזכר ולנקבה', 'לזכר' כל שהוא זכר בין קטן בין גדול, 'לנקבה' כל שהיא נקבה בין קטנה בין גדולה.

הכל מטמאין בטמא מת - לרבות קטן, שנאמר 'ועל הנפשות אשר היו שם', אבל אם נכנס למקדש אינו חייב כרת, שנאמר 'איש'.

הכל מטמאין בנגעים - לרבות את הקטן, שנאמר 'אדם כי יהיה בעור בשרו'. ו'איש' צרוע בא למעט את האשה מפריעה ופרימה.

הכל כשרין לראות את הנגעים - לרבות מי שאינו בקי בהן ובשמותיהן, וכשמסבירים לו הלכות נגעים הוא מבין. אבל אם אינו מבין, אינו רואה.

הכל כשרים לקדש מים חיים באפר חטאת - חוץ מחרש שוטה וקטן. ורבי יהודה מכשיר בקטן, ופוסל באשה ובאנדרוגינוס. **הכל כשרין להזות מי חטאת** - לרבות ערל, שאם הזה הזאתו כשירה.

הכל שוחטין - לרבות כותי, ולרבות ישראל מומר.

דף ג' ע"ב

הכל מעלין לארץ ישראל - ואפילו עבדים, ואפילו מנוה היפה לנוה הרעה. ואין הכל מוציאין מא"י - לרבות עבד שברח מחוצה לארץ לארץ. **הכל מעלין לירושלים** - לרבות מנוה היפה לנוה הרעה. ואין הכל מוציאין - לרבות מנוה הרעה לנוה היפה.

הכל חייבין בסוכה כהנים ליום וישראלים - שהיה צד לפטור כהנים משום 'תשבו' כעין תדורו, מה דירה איש ואשתו אף סוכה איש ואשתו, וכהנים הואיל ובני עבודה הן ואין יכולין לדור איש ואשתו בסוכה לא יתחייבו, קמ"ל שאינן פטורין אלא בשעת עבודה, אבל שלא בשעת עבודה חייבים. וכהולכי דרכים ביום, שפטורים מן הסוכה ביום וחייבים בלילה.

הכל חייבין בציצית כהנים ליום וישראלים - שהיה צד לפטור כהנים שנאמר 'לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך', והואיל והותר לכהנים כלאים לא יתחייבו בציצית, קמ"ל שחייבים לפי שלא הותר להם כלאים רק בשעת עבודה ולא שלא בשעת עבודה.

הכל חייבין בתפלין כהנים ליום וישראלים - שהיה צד לפטור כהנים, ולדרוש 'וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפות בין עינך', שכל שישנו בשל יד ישנו בשל ראש, וכהנים אינן בשל יד שנאמר 'ילבש על בשרו' שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין בשרו, קמ"ל שתפלין של יד ושל ראש אין מעכבין זה את זה. ותפלין של ראש אינו חוצץ במצנפת, לפי ששערו היה נראה בין ציץ למצנפת ששם מניח תפלין.

הכל חייבין בתקיעת שופר כהנים ליום וישראלים - שהיה צד לפטור כהנים משום ששופר היובל לראש השנה לתקיעה ולברכות, וכהנים שאינן במצות יובל שהרי מוכרין לעולם וגואלין לעולם אינן במצות ר"ה, קמ"ל שחייבים, שאע"פ שאינן בהשמטת קרקע, ישנן בהשמטת כספים ובשילוח עבדים.

יום חמישי פרשת שלח - י"ז סיון תשע"ט

דף ד' ע"א

הכל חייבים במקרא מגילה כהנים ליום וישראלים - וכהנים בעבודתם וליום בדוכןן וישראל במעמדן, מבטלין עבודתם ובאין לשמוע מקרא מגילה.

הכל חייבין בזימון כהנים ליום וישראלים - ואפילו כשאוכלין קדשים שהוא לכפרה, שנאמר 'ואכלת ושבעת' כל שישנו בשביעה. **הכל מצטרפין לזימון כהנים ליום וישראלים** - ואפילו אם אכלו כהנים תרומה או קדשים, וזר אכל חולין, שהזר אינו יכול לאכול משל כהן, כיון שהכהן יכול לאכול משל זר, מצטרפין.

הכל מעריכין כהנים ליום וישראלים - שהיה צד לפטור כהנים מ'העמידו לפני הכהן', ולא כהן לפני כהן.

לבן בוכרי כל כהן ששוקל מחצית השקל אינו חוטא - ואע"פ שהם פטורים, אין בזה משום מכניס חולין בעזרה, לפי שהכהן מוסרם לציבור. ולרבן יוחנן בן זכאי הכהנים חייבים במחצית השקל וכל שאינו שוקל הוא חוטא, והכהנים היו דורשים מעצמן לפטור, לפי שמנחת כהן לא תאכל, ואם יביאו עומר ושתי הלחם ולחם הפנים משקליהם, יהיו אסורים באכילה.

כל ערכין שאתה מעריך לא יהו פחותין מסלע - וגם העני שנידון בהשג יד לא יתן פחות מסלע, שנאמר 'וכל ערכך יהיה בשקל הקדש'.

דף ד' ע"ב

האומר ערך סתום עלי, שלא אמר ערכי עלי או ערך פלוני עלי, אלא אמר 'הרי עלי ערך' - נותן כפחות שבערכין והוא שלשת שקלים, ולא חמשים שקלים שהוא מרובה שבערכין, שתפסת מרובה לא תפסת, תפסת מועט תפסת. ואין יכול להביא שקל, שלא נאמר 'וכל ערכך יהיה בשקל הקודש' אלא לענין השג יד, אבל ערך קצוב אין מועט מג' שקלים.

זה שאמר ערך סתום, י"א שאינו נידון בהישג יד - שגם אם אין ידו משגת לג' שקלים נותן ג' שקלים, שכאילו פירש הרי עלי שלש שקלים. וי"א שנדון בהשג יד, ואינו כמפרש הרי עלי ג' שקלים.

אין ערך לאברים - שאם אמר ערך ידי עלי לא אמר כלום, שנאמר 'בערכך' ערך כולו הוא נותן ולא ערך אברים. אבל אם העריך אבר שהנשמה תלויה בו, כגון שאמר ערך ראשי או ערך כבידי עלי, נותן ערך כולו, שנאמר 'נפשות'.

אין ערך למת, ולא לגוסס - שנאמר 'העמיד והעריך', כל שישנו בהעמדה ישנו בהערכה, וכל שאינו בהעמדה אינו בהערכה.

בין אחד שהעריך אחד ובין אחד שהעריך מאה, נותן לפי מה שהעריך - שנאמר 'נפשות'. בין איש שהעריך איש או אשה, ובין אשה שהעריכה איש או אשה, נותן לפי מה שהעריך, שנאמר 'נפשות'. יש ערך למנוול ומוכה שחין, אע"פ שאין לו דמים, שנאמר 'נפשות'.

טומטום ואנדרוגינוס אין להם ערך - שנאמר 'והיה ערכך הזכר' ולא טומטום ואנדרוגינוס. יכול לא יהו בערך איש אבל יהיו בערך אשה, ת"ל 'והיה ערכך הזכר ואם נקבה היא', זכר ודאי ונקבה

ודאית, ולא טומטום ואנדרוגינוס. אבל יש להם דמים, שלא היא אלא כאומר דמי דקל עלי. וכשהקדיש דמיו לבדק הבית, נידון כולו אחר אבר אחד שכבודו תלוי בו, שאם אמר דמי ראשו עלי נותן דמי כולו, ואע"פ שאינו בערכין, שנאמר 'והיה ערכך' לרבות טומטום ואנדרוגינוס.

האומר ראש עבד זה הקדש - הוא והקדש שותפין בו. **ראש עבד מכור לך** - משמנין ביניהם כמה שוה ויחלוקו דמיו. **ראש חמור זה הקדש** - הוא והקדש שותפין בו. **ראש חמור מכור לך** - משמנין ביניהם. **ראש פרה מכור לך** - לא מכר אלא ראשה של פרה. וכן אם אמר ראש פרה הקדש, אין להקדש אלא ראשה, לפי שראש פרה נמכרת בבית המטבחים, מה שאין כן ראש חמור או ראש עבד.

וכל זה כשהקדיש ראש החמור או העבד לדמים של קדושת הגוף, כגון **לדמי עולה** - אבל אם הקדישו לבדק הבית, נדון בכבודו, שמכיון שהוא אבר שכבודו תלוי בו כולו קדוש.

יום שישי פרשת שלח - י"ח סיון תשע"ט

דף ה' ע"א

האומר רגלה של זו עולה - לרבי מאיר ורבי יהודה אין כולה עולה, שנאמר 'כל אשר יתן ממנו לה' יהיה קדש', ממנו קודש ולא כולה קודש, ולא תצא לחולין, שנאמר 'יהיה' בהוייתה תהא, אלא תימכר לצורכי עולות ודמיה חולין חוץ מדמי אותו אבר שבה. לרבי יוסי ורבי שמעון כולה עולה, שנאמר 'כל אשר יתן ממנו לה' יהיה קדש' לרבות את כולה.

ולא נחלקו אלא באבר שאין הנשמה תלויה בו, אבל אם הקדיש אבר שהנשמה תלויה בו - לדברי הכל כולה קודש. וכל זה כשהקדיש את הבהמה עצמה בקדושת הגוף, אבל אם הקדישה לדמי עולה, אין כולה קודש (וכפי שנתבאר לעיל ד:).

המקדיש זכר לדמי עולה קדוש קדושת הגוף - ואם הקדיש אבר ממנו, אם תם הוא, נסתפק רבה אם אומרים מיגו שקדוש אבר אחד לדמיו קדוש לגופו, ומיגו שקדוש אבר אחד קדוש כולו, או שאין אומרים שני פעמים מיגו. ואם הוא בעל מום, אין כולו קדוש.

האומר דמי ראשי לגבי מזבח - נסתפק רבה אם נידון בכבודו לפי שלא מצאנו בדמים שאינו נידון בכבודו, או שאינו נדון לפי שלא מצאנו לגבי מזבח שנידון בכבודו. ופשטה מברייתא שאינו נדון.

האומר ערכי עלי לגבי מזבח - נסתפק רבא אם נידון בהשג יד, שאם אין ידו משגת ליתן דמי ערכו נותן כפי אשר תשיג ידו, שלא מצאנו בערכין מי שאין נידון בהישג יד. או שאינו נדון, שלא מצאנו לגבי מזבח שיהא נפדה אלא בשויו.

הקדיש שדה אחוזה לגבי מזבח - נסתפק רב אשי אם נפדה בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף כשאר שדה אחוזה, או שמה לא מצאנו לענין מזבח שיהא נפדה אלא בשויו.

פחות מבן חדש נידר אבל לא נערך.

המעריך פחות מבן חודש - לרבי מאיר נותן דמיו, שאין אדם מוציא דבריו לבטלה, ויודע שאין ערכין לפחות מבן חדש, וגמר ואמר לשם דמים. ולחכמים לא אמר כלום, שאדם מוציא את דבריו לבטלה.

האומר ערך כלי עלי - דינו כמעריך פחות מבן חודש, שלרבי מאיר נותן דמים, וכדבריו פסק רב גידל בשם רב. ולחכמים לא אמר כלום.

דף ה' ע"ב

המקדיש בהמת חבירו - לרבי מאיר נותן דמיה, וכדבריו פסק רב. ודווקא שאמר דמי בהמת חבירי עלי, אבל אם אמר הרי זו עולה, לא אמר כלום.

עובד כוכבים - לרבי מאיר נערך אבל לא מעריך, ולרבי יהודה מעריך ולא נערך. ש'בני ישראל ממעט גוי, ואיש' מרבה גוי, לרבי מאיר מרבין אותו להיות נערך, לפי שריבה הכתוב בנערכין יותר

ממעריכין, שחרש שוטה וקטן נערכין ולא מעריכין. ולרבי יהודה ריבה הכתוב במעריכין יותר מנערכין, שטומטום ואנדרוגינוס מעריכין ולא נערכין.

לרבא דינו של רבי מאיר מסתבר משל רבי יהודה, שנאמר 'לא לכם ולנו לבנות בית אלקינו', וטעמו של רבי יהודה מסתבר שמדמהו לטומטום ואנדרוגינוס שהן בני דיעה, ולא טעמו של רבי מאיר שמדמהו לחש"ו שאינם בני דיעה.

עובדי כוכבים - נודרין ונידרין לדברי הכל.

לרבי יהודה שגוי מעריך - לאבימי ערכו נגנז, שנאמר 'לא לכם ולנו לבנות בית אלקינו'. ונדחו דבריו, שהרי קדשי בדק הבית של עובדי כוכבים מועלין בהן, ואם הוא נגנז לא היו מועלים בו, אלא נותנים אותו לבדק הבית. ומה שלא נתנו לגויים לבנות את בית המקדש הוא משום רפיון ידים, שלא היו מתכוונים לטובה אלא שיסמכו גם עליהם וישמעו לעצתם, והם יאחרו הבנין עד שיסיבו את לב כורש שלא לבנותו.

אין מועלין בקדשי מזבח של עובדי כוכבים - אבל בקדשי בדק הבית שלהן, מועלין.

שבת קודש פרשת שלח - י"ט סיון תשע"ט

דף ו' ע"א

עובד כוכבים שהתנדב נדבה לבדק הבית - בתחילת הבנין, אפילו מים ומלח אין מקבלין ממנו, שמא לרפיון ידים מתכוונים. בסוף הבנין, אם הוא דבר המסויים, כגון אמה של ברזל העשויה לגרש את העורבים, אין מקבלין ממנו, שגנאי הוא, ועוד שמתפארים בו. ואם הוא דבר שאינו מסויים, מקבלין ממנו. ומכורש נטלו בדק הבית בתחילת הבנין לפי שהמלכות אינה חוזרת מדבריה.

עובד כוכבים שהפריש תרומה מכריו - בודקין אותו, אם אמר בדעת ישראל הפרשתיה, כלומר שלמקום שתרומת ישראל הולכת תלך זו, תינתן לכהן. ואם לאו, טעונה גניזה ואסורה בהנאה, שמא בלבו לשמים, והקדש בזמן הזה אסור בהנאה.

עובד כוכבים שהתנדב קורה ושם כתוב עליה - בודקין אותה, אם אמר בדעת ישראל הפרשתיה, יחתוך מקום השם ויגנוז החתיכה, וישתמש במותר ויבנו בבית הכנסת. ואם לאו, גם אם אין שם כתוב עליה טעונה גניזה, שמא בלבו לשמים.

שם שלא במקומו אינו קדוש - כלומר שרק מקום השם קדוש ואותה חתיכה תיגנז, ולפיכך אם היה כתוב על ידות הכלים ועל כרעי המטה, חותך מקום השם ויגנוזו.

האומר סלע זו לצדקה - מותר לשנותה ולאחר זמן ישלם, בין לעצמו ובין להלוותה לאחר. ולמסקנא אין חילוק בין אם אמר עלי ובין אם אמר הרי זו, שבכל אופן מותר לשנותה.

צדקה הרי היא בכל תאחר, ואינה כהקדש - שאילו הקדש אסור להשתמש בה, ואילו צדקה מותר להשתמש בה ולשלם אחרת.

האומר סלע זו לצדקה - עד שלא באתה ליד גבאי, מותר לשנותה. משבאתה ליד גבאי אסור לשנותה. רבי ינאי היה גבאי צדקה, ולוה ממעות הצדקה שהגיעו לידו ופרע, לפי שיש ריווח לעניים ע"י שלוה מהם, שיכפה את הציבור ליתן צדקה.

דף ו' ע"ב

ישראל שהתנדב מנורה או נר לבית הכנסת - אסור לשנותה לדבר הרשות, אבל לדבר מצוה מותר. **עובד כוכבים שהתנדב מנורה או נר לבית הכנסת** - עד שלא נשתקע שם בעליה, אסור לשנותה אפילו לדבר מצוה, שהגוי צועק למה שניתם ממה שנתתי. משנשתקע שם בעליה, מותר לשנותה לדבר מצוה.

י"א שאם הגוי המנדב הוא סוחר ומחזר בעריות ואינו מצוי בעיר - מותר לשנותה (גם אם לא נשתקע שם בעליה). וי"א שאסור, כיון שלפעמים הוא בא.

הגוסס - לא נידר, שאין לו דמים. ולא נערך, שאינו בר העמדה והערכה. **היוצא ליהרג** - לא נידר, שאין לו דמים. לת"ק גם לא נערך, שנאמר 'כל חרם לא יפדה', כלומר מי שהוא ראוי ליחרם

וליהרג אינו בכלל פדיון. אבל קודם שנגמר דינו נערך, שנאמר 'מן האדם' ולא כל האדם. ולר' חנינא בן עקביא היוצא ליהרג נערך, מפני שדמיו קצובין בפרשה.

מצינו למומתים בידי שמים שנותנין ממון ומתכפר להם - שנאמר 'אם כופר יושת עליו'. אבל מומתין בידי אדם לא, שנאמר 'כל חרם לא יפדה'. בין במיתות חמורות שלא ניתנה שגגתן לכפרה, ובין במיתות קלות שניתנה שגגתן לכפרה, שנאמר 'כל חרם'.

הגוסס והיוצא ליהרג נודר ומעריך ומקדיש. ואם הזיק - לת"ק אינו חייב בתשלומין, ולרבי יוסי חייב. וטעם המחלוקת: לרב יוסף - לת"ק מלוה על פה אינו גובה מן היורשין, ולרבי יוסי גובה. לרבה - לדברי הכל מלוה על פה אינו גובה מן היורשין, ונחלקו במלוה הכתובה בתורה, שלת"ק אינה ככתובה בשטר, ולרבי יוסי ככתובה בשטר.

יום ראשון פרשת קורח - כ' סיון תשע"ט

דף ז' ע"א

היוצא ליהרג, וחבלו בו אחרים - פטורים. הוא שחבל באחרים - לרבי שמעון בן אלעזר פטור, שאין אתה יכול להחזירו לבית דין ולעמוד בדין על מה שחבל, שאין מענין את דינו, ויורשיו פטורים. ולת"ק גובה מן היורשים. וטעם המחלוקת: לרב יוסף - לת"ק מלוה על פה גובה מן היורשין, ולר"ש ב"א אינו גובה. לרבה - לדברי הכל מלוה על פה אינו גובה מן היורשין, ונחלקו במלוה הכתובה בתורה, שלת"ק ככתובה בשטר, ולר"א בר"ש אינה ככתובה בשטר.

החופר בור ברשות הרבים ונפל עליו שור והרגו - פטור בעל השור, ולא עוד אלא שאם מת השור, יורשי בעל הבור חייבין לשלם דמי שור לבעליו. ולדברי האומר מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר ומלוה על פה אינו גובה מן היורשין, אין גובה מן היורשים אלא אם עמד בדין קודם שמת, וכגון שישבו דיינים על שפת הבור וחייבוהו לשלם מיד.

היוצא ליהרג זורקין בשבילו דם חטאתו ואשמו - ואין זו כחטאת שמתו בעליה כל זמן שלא נהרג. במה דברים אמורים, שהיה זבח זבוח באותה שעה, אבל אין זבח זבוח, נעשה כמי שחטא בשוגג באותה שעה, שאין נזקקין לו מפני שאין מענין את דינו.

האשה שיצאה ליהרג - אין ממתנין לה עד שתלד ואע"פ שהוולדות ממון הבעל הוא, שנאמר ומתו 'גם' שניהם לרבות את הוולד. ישבה האשה על המשבר - ממתנין לה עד שתלד, שמכיון שעקר גוף אחר הוא. האשה שנהרגה - נהנין בשערה. בהמה שנהרגה - אסורה בהנאה.

הנואף והנואפת אין נהרגין עד שיהו שניהם בני עונשין - אבל אם היתה היא קטנה והוא גדול, או הוא קטן והיא גדולה, אין הגדול נהרג, שנאמר ומתו גם 'שניהם' עד שיהיו שניהם שוין.

אשה מעוברת היוצאה ליהרג - מכין אותה כנגד בית הריון כדי שימות הוולד תחילה, כדי שלא תבא לידי גיוול.

תינוק בן יומו נוחל בנכסי האם להנחיל לאחין מן האב - שאם מתה אמו ביום שנולד, נוחל אותה, וכשהוא מת בו ביום, מנחילן מכחו לאחיו מאביו שאינן בני אמו. ודווקא בן יום אחד, אבל עובר לא, שאשה מעוברת שמתה, העובר מת תחילה, ואין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב. ודווקא כשמתה מעצמה, שחיות העובר חלש, וטיפת מלאך המות חותכת את סימניו תחילה, ואע"פ שהוא מפרכס לאחר מיתת אמו, אין זה חיות אלא כזבב הלטאה שמפרכסת. אבל כשנהרגה, היא מתה תחילה.

דף ז' ע"ב

האשה שישבה על המשבר, ומתה בשבת - מביאין סכין דרך רשות הרבים ומקרעים את כריסה, ומוציאין את הוולד, שמחללים שבת על ספק פיקוח נפש גם על מי שלא היה לו חזקת חיות.

מי שנפלה עליו מפולת, ספק הוא שם ספק אינו שם, ספק חי ספק מת, ספק כנעני ספק ישראלי - מפקחין עליו את הגל בשבת.

האשה שנהרגה - לרב אין נהנין בשער של עצמה - שגופה הוא, והמת אסור בהנאה. ובפאה נכרית שלה, אם הוא מחובר לה - כשאמרה תנו שערי לבתי נהנין ממנה, וכשלא אמרה תנו אין נהנין ממנה. ואם הוא תלוי על יתד, הרי זה ספק אם מותר להנות ממנה.

לרב נחמן בר יצחק מותר ליהנות גם משער של עצמה, ואע"פ ששיער בהמה שנהרגה אסור, שהאשה מיתתה אוסרתה ושיער לאו בר מיתתה הוא, ובהמה גמר דינה אוסרתה.

צדיקים שבעיר הנדחת יוצאין ממנה ערומים וכל ממונם נשרף. ר' יוסי בר חנינא נסתפק לענין שער פאה נכרית של נשים צדקניות של עיר הנדחת, כשהוא תלוי על יתד, אם הוא כגופה וניצול, או שהוא כממונה ונשרף.

הדרן עלך הכל מעריכין

פרק שני - אין בערכין

אין בערכין פחות מסלע - שאפילו עני הנדון בהשג יד, לא יתן פחות מסלע, שנאמר 'וכל ערכך יהיה בשקל הקדש', כל ערכין שאתה מעריך לא יהו פחותין משקל. ולא יותר על חמשים, שזה גדול שבערכין הכתובין בפרשה.

בן עשרים שערכו חמשים, והיה עני, ונתן סלע לערכו שהרי נידון בהשג יד, ולאחר מכן העשיר - פטור. נתן פחות מסלע והעשיר, נותן חמשים סלע, שבנתינה ראשונה לא יצא ידי ערכו, ועני המעריך את עצמו והעשיר קודם נתינה נותן ערך של עשיר.

עני בן עשרים שהעריך עצמו והיה לו חמש סלעים - לרבי מאיר אינו נותן אלא אחת, שנאמר חמשים ונאמר שקל, או חמשים או שקל. ולחכמים נותן את כולו, שנאמר 'אשר תשיג יד הנודר' והרי ידו משגת.

עני שהעריך את העשיר נדון בהישג יד - שנאמר אשר תשיג יד הנודר' ולא יד הנידר.

יום שני פרשת קורח - כ"א סיון תשע"ט

דף ח' ע"א

היו בידיו חמש סלעים, ואמר ערכי עלי, וחזר ואמר ערכי עלי, ונתן תחילה ארבע לשניה, ואחר כך נתן אחד לראשונה - יצא ידי שתייהן, גם לחכמים שצריך ליתן כל מה שתשיג ידו, שבעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה, לפיכך כשנתן לראשונה נתן כל מה שיש לו, ולשניה נתן יותר ממה שהיה צריך ליתן, שהרי כל החמשה נשתעבדו לראשונה. ואם נתן תחילה ארבע לראשונה, ולאחר מכן נתן אחת לשניה - ידי שניה יצא, ידי ראשונה לא יצא, שכולם משועבדים לראשונה והיה צריך ליתן לראשונה כל החמשה.

היו בידו חמש סלעים ואמר שני ערכי עלי בבת אחת - נסתפקו בגמרא אם נותן לכל אחת שתים ומחצה, או שכולם ראויים לכל אחת מהן, ועדיין אחד מן הערכין עליו.

דין נדה מן התורה - אם ראתה היום, מונה ששה והוא. ראתה שני ימים, מונה חמשה והן, ואפילו ראתה כל שבעה ופסקה לערב, טובלת ומשמשת. מיום שביעי ואילך במשך י"א יום הן ימי זיבה, שאם ראתה בהן יום אחד או שנים שומרת יום כנגד יום וטובלת, ואם ראתה בהן שלשה ימים רצופים, הרי היא זבה וטעונה ספירת שבעה נקיים וקרבן. ואם משכו ימי זובה חדש או שנה אינה חוזרת לתחילת נדות עד שתשב שבעה נקיים, ישבה ז' נקיים וראתה, הרי היא תחילת נדה ומונה ששה והוא, וחוזרת לעניינה ככל המפורש. ואם לא ראתה באותן י"א יום ג' רצופין, אינה זבה וכשתראה אחרי כן, בין ראתה סמוך בין שהרחיקה ראייתה, הרי היא תחילת נדה, ואפילו אם תראה שלשה רצופין אינה מונה אלא ארבעה והן, שאין ימי זיבה אלא באותן י"א יום שבין סוף נדה זה לתחלת נדה הבאה.

אשה שהיא טועה, שראתה היום ואינה יודעת אם בימי נדתה

עומדת אם באותן י"א יום של זיבה, אינה חוזרת לפתח נדוטה לא בפחות משבעה ימים נקיים, ולא ביותר מי"ז נקיים.

כיצד? טועה שאמרה יום אחד טמא ראיתי, פתחה שבעה עשר - שאם לא תראה עד לאחר י"ז לבד מיום זה, היא חוזרת לפתח נדוטה למנות ששה והוא. כי ממה נפשך לאחר י"ז יצתה מספק של ימי הזוב, שאם יום זה שראתה מתחילת ימי זיבה היה, כיון שכלו י"א יום יצתה ימי הזוב, והרחיקה ראייתה שלא ראתה עד לאחר י"ז, ותחילת נדה היא. ואפילו אם תאמר שיום זה תחילת נדה היא, אעפ"כ יצתה ימי הזוב, שהרי עברו ששה להשלמת ימי נדוטה ואחד עשר שבין נדה לנדה הרי י"ז, ולאחר י"ז כשראתה תחילת נדה היא. אבל אם תראה ביום י"ז לא יצתה מן הספק אם יום נדה הוא או יום זיבה, שיש לומר שמא יום זה שבאת לפנינו כשראתה ראשון לימי נדה היה ויום י"ז שראתה בו סוף אחד עשר יום שבין נדה לנדה הוא ואינה צריכה שימור, או שמא יום ראשון שבאתה לפנינו מימי זיבה הוא וכשכלו י"א יום יצתה מימי הזוב, ויום י"ז שראתה בו תחילת נדה הוא וצריכה למנות ששה והוא. וכל שכן אם תראה קודם י"ז.

וכן אם אמרה שני ימים טמא ראיתי, פתחה לאחר י"ז יום לבד משני ימים הללו - שאם לא תראה עד לאחר י"ז תחילת נדה היא. כי ממה נפשך, אם שני ימים הללו מימי הזוב, הרי כלו ימי הזוב לתשעה ימים אחר השנים, וכשהרחיקה וראתה לסוף י"ז תחילת נדה היא. ואם תחילת נדה היא, הרי כלו להם ימי נדות וזוב לסוף ששה עשר אחר השנים, שימי נדות וזוב אינן אלא י"ח, וזו שלא ראתה עד לאחר י"ז שהוא יום עשרים לתחילת ראיית הספק, נדה היא. אבל אם תראה ביום י"ז וכל שכן קודם לכן לא יצתה מן הספק, דשמה אלו שני ימים תחילת נדה היו ולסוף ששה עשר אחר השנים כלו ימי נדות וזוב, וזו שראתה ביום י"ז תחילת נדה היא, או שמא אחד משני הימים סוף י"א של זיבה היה והשני תחילת נדה, ולא כלו ימי נדות וזיבות עד לאחר י"ז, וזו שראתה ביום י"ז סוף זיבה היא. וכל שכן אם תראה קודם, כגון אם תראה ביום י"ג וי"ד עומדת בספק, דשמה ב' ימים הללו שבאתה לפנינו סוף ימי זוב היו, וזו שלא ראתה שוב עד יום י"ג תחילת נדה היא, או שמא שני הימים תחילת נדה היו, ויום י"ג זה שמיני של ימי הזוב הוא, ותשמור יום כנגד יום. וכן בספק זה היא לעולם עד שתשב י"ז נקיים.

וכן כשאמרה שלשה ימים טמא ראיתי, פתחה י"ז - מאותו הטעם שנתפרש, אבל אם תראה אבל קודם לכן, כגון ביום י"ז עצמו, עומדת בספק, שיש לומר שמא שני ימים מהשלשה היו סוף זיבה והשלישי תחילת נדה, ויום י"ז זה סוף זיבה הוא, או שמא כולן השלשה תחילת נדה היו ולסוף ט"ו לבד מהשלשה כלו ימי נדות וזוב, ויום י"ז זה תחילת נדה הוא, אבל ליום י"ח יצתה מן הספק ממה נפשך.

אמרה ארבעה ימים טמא ראיתי, פתחה ששה עשר - שאם לא תראה עד לאחר ששה עשר לבד מארבעה אלו, יצתה מן הספק ותחילת נדה היא. כי ממה נפשך אם תחלת נדה היו, הרי כלו ימי נדות וזוב לסוף י"ד אחר ד' הללו, ואם ימי זוב היו כל שכן שכלו קודם ששה עשר ועכשיו תחילת נדה היא. ואם שנים מהן היו סוף זיבה והשנים תחלת נדה, אעפ"כ לסוף ששה עשר כלו ימי נדות וזוב. ואין לומר שמא השלשה סוף זיבה היו והרביעי תחילת נדה ולא כלו עד סוף י"ז, דאם השלשה היו סוף זיבה כשראתה בד' אינה תחילת נדה, דכיון שראתה ג' רצופין בימי זיבה זבה היא ולא תצא לעולם מידי זיבה להיות תחילת נדה עד שתשב שבעה נקיים, ולאחר שישבה שבעה נקיים חזרה לתחילת נדותה. אבל אם תראה קודם לכן, אפילו ביום ששה עשר, יש להסתפק בסוף זיבה ותחילת נדה, דשמה שנים מהארבעה היו סוף זיבה והשנים תחילת נדה, ויום ששה עשר סוף זיבה, או שמא הארבעה היו תחילת נדה או סוף זיבה, וכבר יצתה מימי נדות וזוב.

אמרה חמשה ימים טמא ראיתי פתחה ט"ז - כי ממה נפשך מה שראתה לאחר ט"ו תחילת נדה היא, אבל יום ט"ו עצמו אם תראה בו יש כאן ספק, שמא שנים מהחמשה היו סוף זיבה והשלשה ימי

נדות, ועדיין יום ט"ו זה סוף ימי הזוב הוא.

אמרה ששה ימים טמא ראיתי, פתחה ארבעה עשר, שבעה ימים טמא ראיתי, פתחה שלשה עשר. שמונה ימים טמא ראיתי, פתחה שנים עשר. תשעה ימים טמא ראיתי, פתחה אחד עשר, עשרה ימים טמא ראיתי, פתחה עשרה. אחד עשר, פתחה תשעה. שבכל אלו מסתפקין שמא שנים הראשונים בסוף זיבה והאחרונים מן הנדות, אבל אם תאמר ששלשה היו ימי זיבות, שוב אין ימים האחרים ימי נדות כל זמן שלא ישבה שבעה נקיים, וכיון שישבה לאחר סוף הראיה שבעה נקיים, וודאי פתחה שלאחר מכן תחילת נדה היא.

אמרה שנים עשר ראיתי פתחה שמונה - שלאחר שישבה שמונה נקיים יצתה מן הספק, שאפילו אם שנים הראשונים היו סוף זיבה, כלו לה ממנין האחרון י"ח ימים, ויצאו ימי נדות וזוב ותחילת נדה היא. אבל אם ראתה ביום שמיני עצמו ספק הוא, שיש לומר שנים מן הי"ב היו סוף זיבה, והעשרה שבעה מהן לנדות והשלשה לזוב, והיא זבה וז' נקיים ישבה, ושמיני זה שראתה בו עדיין מן האחד עשר הוא ואינה תחילת נדה, שאין בין סוף נדה לתחילת נדה פחות מי"א יום, או שמא תחילת נדה היא, שיום ראשון של שנים עשר תחילת נדה היה, ולסוף שבעה כלו להם ימי נדות, והתחילו בשמיני ימי זיבה וליום שנים עשר הלכו להם מימי זוב חמשה, נמצא שיכלו להם ימי זוב לסוף ששה, ולסוף ששה כלו ימי נדה וזוב, והרי ישבה שבעה נקיים לזיבה, ושמיני זה תחילת נדה הוא.

אמרה שלשה עשר ראיתי פתחה שבעה - ששני ימים הראשונים אנו מספקין לסוף זיבה, נשתיירו לה י"א ימי זיבה וז' נקיים הרי י"ח.

דף ח' ע"ב

כל זבות הטועות, כלומר כל אלו שראו שלשה ימים רצופים שיש לספק שמא זבות הן - מביאות קרבן לסוף שבעה נקיים כדין זבה, ואינו נאכל שמא לא ראו בימי זיבה, חוץ מזו שפתחה שבעה וזו שפתחה שמונה שמביאות קרבן ונאכל, שמכיון שראו י"ב רצופין, ממה נפשך זבות הן, שגם אם נאמר ששני ימים ראשונים היו סוף זיבה, נשאר להם ז' ימים לנדות ועוד שלשה ימים לזיבה. אבל כל השאר אפשר ששלשה מן הימים שראו היו ימי זיבה, ואפשר ששני ימים ראשונים היו מסוף זיבה ולאחר מכן היה ימי נדות, ושוב לא היה לה שלשה ימי זיבות ממנין האחרון.

אין טהור בנגעים פחות משבוע אחד של הסגר - והוא בנגעי אדם, ולא יתר על שלשה שבועות, והן בנגעי בתים. 'צדקתך כהררי קל' אלו נגעי אדם, שנבררין בשבוע אחד אם לטהר אם ליחלט וצדקה גדולה היא זו. 'משפטיך תהום רבה' אלו נגעי בתים. ופשוטו של מקרא - לרב יהודה הקב"ה נושא עוון, והכוונה שאלמלא שאתה עושה לנו צדקה שאתה מגביה עונות, מי יוכל לעמוד מפני משפטיך שיהו מכריעין עד תהום רבה. ולרבה הקב"ה כובש עוון, והכוונה שאתה מצדיקנו במה שאתה כובש ומסתיר משפטיך והיינו העונות, בתהום רבה.

אפיית שתי הלחם אינו דוחה שבת ולא יו"ט - לפיכך אם חל עצרת באמצע שבת, נאכלין ביום שני לאפייתן, ואם חל באחד בשבת נאכלים ביום שלישי.

לחם הפנים אין נאכל פחות מיום תשיעי לאפייתן ולא יתר על אחד עשר. שנאפין בערב שבת ונאכלין לשבת האחרת שהוא יום תשיעי. חלו שני ימים טובים של ראש השנה להיות חמישי בשבת וששי בשבת, נאפה לחם הפנים ברביעי בשבת, ונסדר בשבת, ונאכל בשבת שניה שהוא אחד עשר לאפייתו.

אין קטן נימול פחות מיום שמיני, ולא יתר על שנים עשר - שאם נולד בין השמשות של ערב שבת אינו נימול בשבת שמא תשיעי הוא ומילה שלא בזמנה אינה דוחה לא שבת ולא יום טוב, ואם חלו שני ימים טובים של ר"ה אחר אותו שבת, אינו נימול עד יום שלישי שהוא שנים עשר ללידתו.

דף ט' ע"א

אין פוחתין מארבעה חדשים המעוברים (של ל' יום) בשנה. ולא נראה יתר על שמונה. ונחלקו אמוראים מה הכוונה בזה:

לרב הונא לא נראה לחכמים לעבר יתר על שמונה חדשים בשנה - שאם יהיו תשעה מלאים יקדים מולד הלבנה של תשרי שלשה ימים קודם ראש השנה, אבל שמונה מלאים עושים, כששנה שלפניה היתה שנה מעוברת, וחודש העיבור היה חסר, ונמצא שלא יקדים המולד אלא ביום אחד, ואין בני אדם מרגנים על כך.

לעולא לא נראה לחכמים לחסר יותר משמונה חדשים - והוא טעם למה ששינונו ברישא שאין פוחתים מארבע חדשים מעוברים, משום שלא נראה לחכמים לחסר יתר על שמונה, שאם יעשו תשעה יקדים ר"ה למולד הלבנה שלשה ימים, אבל כשעשו שמונה והיתה שנה שלפניה מעוברת, וחודש העיבור יהיה מלא, לא יקדים ר"ה אלא יום אחד, ולא ירננו בני אדם על בית דין, שיאמרו שב"ד ראו הלבנה ואנו לא ראינוהו.

וחלוקים רב הונא ועולא בחודש של שנה מעוברת - שלרב הונא עושים אותו חסר, וכן דעת רשב"ג. ולעולא עושים אותו מלא, וכן דעת ת"ק.

דף ט' ע"ב

אין עצרת חלה אלא ביום הנף, כלומר באותו יום שחל בו ט"ז ניסן. ואין ראש השנה חלה אלא או ביום הנף, או לאור עיבורו, והוא ביום שחל בו ל"א של ניסן. וכל זה לשיטת אחרים שסובר שכל החדשים הן כסדרן אחד חסר ואחד מלא, ולפיכך יוצא ר"ה לאור עיבורו, ובשנה מעוברת שמוסיפים את חודש העיבור והוא מלא, עושים בקיץ שני חדשים חסרים, ויחול ר"ה ביום הנף. אבל לדעת הסוברים שעושים בשנה שמונה חדשים מלאים או שבעה, יחול ר"ה לפעמים גם לאור אור עיבורו, אם יעשו בקיץ ארבע חדשים מלאים.

לאחרים אין בין עצרת לעצרת ולא בין ראש השנה לר"ה אלא ארבעה ימים בלבד - שכל החדשים הן כסדרן אחד חסר ואחד מלא, ואפילו אם לא נראית הלבנה. ופעמים שיש חמשה ימים בין ר"ה לר"ה, שבין מולד שבשנה זו למולד שבשנה האחרת יש ארבעה ימים ושמונה שעות ותתע"ו חלקים, ובשלש שנים מצטרפין השעות ליום אחד, והחלקים מצטרפות ליום אחד אחת לשלשים שנה.

לשיטת שמואל אין שנת לבנה פחותה משלש מאות וחמשים ושתים יום, ולא יתירה על שלש מאות וחמשים וששה יום - הא כיצד, היו שנים מן החדשים האמורים להיות חסרים (לפי הסדר) מלאים, הרי שנו"ו ימים, היו שנים מן החדשים המלאים חסרים, הרי שנו"ב. היו כסדרן אחד מלא ואחד חסר, הרי שנו"ד. וסובר כרב הונא שעושים שמונה חדשים מלאים.

האומר הריני נזיר כימות החמה - מונה נזירות שלש מאות וששים וחמשה ימים כמנין ימות החמה. כימות הלבנה, מונה נזירות שלש מאות וחמשים וארבעה ימים כמנין ימות הלבנה, ואע"פ שלפעמים יש בשנת לבנה שנו"ו ימים, בנדרים הלך אחר לשון בני אדם ורוב שנים.

מעשה ועשה רבי תשעה חדשים חסירים ונראה לבנה של תשרי בזמנו - אע"פ שהקדימו הקביעות שלשה ימים, שהיתה שנה מעוברת, וחודש העיבור היה ל' יום, ואשתקד עשו שנים מאלו האמורים חסרים לפי הסדר מלאים, וכשחסרו עתה שלשה ימים נראה החודש בזמנו.

דף י' ע"א

אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש, ולא מוסיפין על ארבעים ושמונה. ולרבי יהודה אין פוחתין משבע, ואין מוסיפין על שש עשרה, שלדבריו תקיעה תרועה תקיעה אחת היא, שנאמר 'ותקעתם תרועה' 'ותרועה יתקעו', ומשמע שתקיעה תרועה תקיעה

אחת היא. ולחכמים כל תקיעה ותרועה נמנית בפני עצמה, שהרי נאמר 'בהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו', ואם אחת היא איך אמרה תורה לעשות חצי מצוה. ולרבי יהודה סימן בעלמא הוא.

אין פוחתין משני נבלים לשני לויים, ולא מוסיפין על ששה. אין פוחתין משני חלילין, ולא מוסיפין על שנים עשר, שאם היו רוצין היו עושין י"ב כנגד י"ב ימים שהחליל מכה לפני המזבח.

בשנים עשר יום בשנה החליל מכה לפני המזבח הואיל והיחיד גומר בהן את ההלל: בשחיטת פסח ראשון, בשחיטת פסח שני, ביום טוב ראשון של פסח, ביום טוב של עצרת, ובשמונת ימי החג. ולא היה מכה באבוב של נחשת אלא באבוב של קנה, מפני שקולו ערב וכשהיה מגיע לסיום הנעימה היה האחד מן החלילים מאריך לאחר שתיקת האחר, שזהו חילוק יפה יותר משיסיימו שניהם כאחד.

לרבי מאיר היו עבדי כהנים מכין בחלל, ולרבי יוסי משפחת בית פגרים ובית ציפרא מעמאום היו, והם ישראלים מיוחסים שמשיאין בנותיהם לכהונה, ולרבי חנינא בן אנטיגנוס לויים היו.

לרב כהנא לא ישהא ויפסיק בין פשוטה שלפניה לתרועה, ובין התרועה לפשוטה שלאחריה, אלא בבת אחת סמוכות זו לזו, שסובר כרבי יהודה שמצוה אחת היא ולכך לא יפסיק. לרבי יוחנן אם שמע בר"ה תשע תקיעות שלש של מלכיות וג' של זכרונות וג' של שופרות בתשע שעות, ששהה שעה בין כל אחת ואחת, יצא.

שמונה עשר ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל: שמונה ימי החג, ושמונה ימי חנוכה, ויום טוב הראשון של פסח, ויום טוב של עצרת. ובגולה עשרים ואחד: תשעה ימי החג, ושמונה ימי חנוכה, ושני ימים טובים של פסח, ושני ימים טובים של עצרת.

דף י' ע"ב

אין אומרים הלל בכל ימי הפסח כמו שאומרים בכל ימי החג, לפי שימי החג חלוקין בקרבנותיהם, וימי הפסח אינן חלוקים בקרבנותיהם. בשבת אין אומרים הלל לפי שלא נקרא מועד, בר"ח אין אומרים לפי שאינו קדוש בעשית מלאכה, ונאמר 'השיר יהיה לכם כליל התקדש חג', לילה המקודש לחג טעון שירה, ושאין מקודש לחג אין טעון. בר"ה ויוה"כ אין אומרים שאפשר מלך יושב על כסא הדין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו וישראל אומרים שירה?! בחנוכה אומרים הלל אע"פ שאינו חלוק בקרבנות ואינו מקודש בעשית מלאכה, משום הנס שהיה בו.

בפורים אין אומרים הלל - לרבי יצחק שמשנכנסו לארץ אין אומרים שירה על נס שבח"ל, ועל יציאת מצרים אומרים אע"פ שהיה בחו"ל, לפי שעדיין לא נכנסו לארץ. לרב נחמן כיון שגלו חזרו להיתירן הראשון, אלא שקרייתה זו היא הלילה. לרבא שביציאת מצרים אומרים הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה, אבל אצל אחשוורוש אנו עדיין עבדי אחשוורוש.

חליל זהו אבוב, ונקרא חליל לפי שקולו מתוק לשמיעה. אבוב היה במקדש, חלק היה, דק היה, של קנה היה, ומימות משה היה, צוה המלך וציפוהו זהב ולא היה קולו ערב, נטלו את צפוי ויהיה קולו ערב כמות שהיה. צלצול היה במקדש של נחושת היה והיה קולו ערב, ונפגם, שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים ותקנוהו, ולא היה קולו ערב, נטלו את תיקונו והיה קולו ערב כמות שהיה. מכתשת היתה במקדש של נחושת היתה ומימות משה היתה והיתה מפטמת את הבשמים, נתפגמה, והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים ותיקנוהו, ולא היתה מפטמת כמו שהיתה, נטלו את תיקונו והיתה מפטמת כמו שהיתה. ושני כלים אלו נשתיירו ממקדש ראשון ונתפגמו, ולא היה להם ארוכה, ועליהם אמר דוד נחושת ממורט (דק שיכולין לקפלו), נחושת ממורק (מבהיק). ועליהם הוא אומר וכלי נחשת מוצהב שנים חמודות - י"א שכל אחד ואחד שקול כשנים של זהב, וי"א ששניהם שקולין כאחד של זהב. וי"א שניים היו, שהיו שני צלצלים ושני מכתשות.

שילוח היה מקלח מים בכאיסר, צוה המלך והרחיבוהו כדי שיתרבו מימיו, ונתמעטו, וחזרו ומיעטוהו והיה מקלח מים - לקיים מה שנאמר 'אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל גבור בגבורתו'.

זוג ועינבל היה במקדש (ע"פ גירסת שיט"מ) - מפני שקולו ערב ומערב את הנעימה.

יום חמישי פרשת קורח - כ"ד סיון תשי"ט

דף י"א ע"א

מגריפה היתה במקדש עשרה נקבים היו בה - כל אחד ואחד מוציא עשרה מיני זמר, נמצאת כולה מוציאה מאה מיני זמר. י"א שהיא אמה, וגבוה אמה, וקתא יוצא הימנה, ועשרה נקבים היו בה, כל אחד מוציא מאה מיני זמר, נמצאת כולה מוציאה אלף מיני זמר.

לרבי מאיר היו עבדי כהנים מכין בחלל, ולרבי יוסי ישראלים מיוחסים, ולרבי חנינא בן אנטיגנוס לויים היו. והכל מודים שעיקר שירה בפה והכלי לא בא אלא לבסס את הקול. ונחלקו אם מעלין מדוכן ליוחסין ולמעשרות, שלרבי מאיר אין מעלין לא ליוחסין ולא למעשרות, ולרבי יוסי מעלין ליוחסין ולא למעשרות, ולרבי חנינא מעלין ליוחסין ולמעשרות.

לרבי מאיר השיר מעכב את הקרבן - שנאמר 'ואתנה את הלויים נתונים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל ולכפר על בני ישראל', מה כפרה מעכבת אף שירה מעכבת. ולחכמים אינו מעכב, וההיקש בא ללמד מה כפרה ביום אף שירה ביום.

מנין לעיקר שירה מן התורה - א. שנאמר 'ושרת בשם ה' אלקיו', איזהו שירות שבשם זה שירה, ואין לפרש נשיאות כפים, שנאמר 'לשרתו ולברך בשמו', מכלל שברכת כהנים אינו שירות. ב. שנאמר 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב', איזו היא עבודה שבשמחה ובטוב לבב זה שירה. ואין לפרש דברי תורה שקרויים משמחי לב ולא טוב, ואין לפרש ביכורים שנקראים טוב ולא טוב לבב. ג. שנאמר 'וכנניהו שר הלויים במשא יסור במשא כי מבין הוא', אל תיקרי יסור אלא ישיר. ד. שנאמר 'לעבוד עבודת עבודה', איזהו עבודה שצריכה עבודה, זו שירה. ה. שנאמר 'שאו זמרה ותנו תוף כנור נעים עם נבל'. ו. שנאמר 'המה ישאו קולם ירונו בגאון ה' צהלו מים'. ז. שנאמר 'ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו', ממשמע שנאמר בכתף איני יודע שישאו, מה ת"ל ישאו, אין ישאו אלא לשון שירה, וכן הוא אומר 'שאו זמרה ותנו תוף', ואומר 'ישאו קולם ירונו'. ח. שנאמר 'משה ידבר והאלקים יעננו בקול', על עסקי קול. ט. שנאמר 'יהי כאחד למחצצרים ולמשוררים להשמיע קול אחד'. י. שנאמר 'ולא ימותו גם הם גם אתם', מה אתם בעבודת מזבח אף הם בעבודת מזבח.

ביכורים טעונין שירה - שנאמר 'בכל הטוב' ובשירה נאמר 'בשמחה ובטוב לבב'. ואע"פ שאין אומרים שירה אלא על היין, משכחת לה כשהביא ענבים לעזרה ודרכן.

אין מביאין ביכורים משקין - שנאמר מראשית 'פרי' ולא משקין. ואם הביא ענבים לעזרה ודרכן יצא, שנאמר 'תביא'.

דף י"א ע"ב

כהנים שנכנסו בעבודת לויים, כגון ששרו - חייבים מיתה. וכן לוי שעבד על המזבח ככהן, חייב מיתה, שנאמר 'ולא ימותו גם הם גם אתם', אתם בשלהם והם בשלכם במיתה.

לוי שעבד עבודת לוי חבירו, כגון משורר שהגיף דלתות, או לוי משוער שאמר שירה - לשיטת הברייתא אינן במיתה אלא באזהרה, ולאביי הוא במיתה, שנאמר 'והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד וגו' והזר הקרב יומת', ואין לפרש זר ממש שכבר נאמר, אלא זר מאותה עבודה. [ולשיטתו נחלקו תנאים בדבר].

ר' יהושע בר חנניה רצה לסייע בהגפת דלתות אצל ר' יוחנן בן גודגדא, ואמר לו חזור לאחוריך שאתה מן המשוררים ולא מן המשוערים. וטעם המחלוקת - לאביי: ר' יהושע סבר שמשורר ששיער באזהרה, ועל המסייע לא גזרו. ולר' יוחנן משורר ששיער חייב מיתה, וגזרו על המסייע. ולמסקנא: לדברי הכל משורר ששיער באזהרה, ונחלקו אם גזרו על המסייע או לא.

עולת נדבת ציבור - למסקנת הגמרא אינה טעונה שירה, שנאמר 'על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם', מה עולה קודש קדשים אף שלמים קודש קדשים, ומה שלמים קבוע להם זמן אף עולה קבוע לה זמן.

'ויאמר חזקיהו להעלות העולה להמזבח ובעת החל העולה החל שיר ה' והחצוצרות ועל ידי כלי דוד מלך ישראל' - ועולה זה היה הכבש הבא עם העומר בט"ז ניסן, והיה יודע שהוקבע ר"ח בזמנו, ואע"פ כן ביקש חזקיהו רשות לשורר כמו שליח ציבור שמבקש רשות להתפלל.

מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב - כשחרב הבית בראשונה אותו היום תשעה באב היה, ואחד בשבת היה, ושנה שלאחר שביעית היתה, ומשמרתו של יהויריב היתה, והיו כהנים ולויים עומדים על דוכן ואומרים שירה, ומה שירה אמרו 'ישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם', ולא הספיקו לומר יצמיתם ה' אלהינו עד שבאו אויבים וכבשום. וכן היה בשניה. ואע"פ ששיר של יום ראשון הוא 'לה' הארץ ומלואה', לא היה מחובת השיר, אלא אמרו שירה שלא על הקרבן, וקינה נפל בפייהם ואמרו פסוק זה.

לריש לקיש יש רשות לומר שירה שלא על הקרבן. אבל על עולת נדבה אין אומרים, משום תקלה, שיאמרו, כשם ששיר על עולת נדבה אינה אלא רשות, גם השיר שעל עולת חובה היא רשות.

יום שישי פרשת קורח - כ"ה סיון תשי"ט

דף י"ב ע"א

נסכים הבאים בפני עצמן - נסתפקו בגמרא אם טעונין שירה שהרי אומרים שירה על היין, או שאין טעונין שירה שאין אומרים אלא על אכילה ושתייה ולא על שתייה לחוד.

אפילו לריש לקיש שאומרים שירה שלא על הקרבן, אין אומרים שירה על נסכים הבאים בפני עצמן - לצד שאין טעונין שירה - משום תקלה, שיאמרו כשם ששירה על נסכים הבאים בפני עצמן רשות, כך השירה שאומרים על נסכים הבאים מחמת הקרבן היא רשות.

חורבן הבית היה בשנה ראשונה לאחר שביעית. ויחזקאל ראה נבואתו בשנת היובל - שנאמר 'בעשרים וחמש שנה לגלותנו בראש השנה בעשור לחדש בארבע עשרה שנה אחר אשר הכתה העיר בעצם היום הזה היתה עלי יד ה' איזו היא שנה שר"ה בעשור לחודש, זה יובל, שב"ד תוקעין בשופר ביום הכיפורים ועבדים נפטרים לבתיהם ושדות חוזרות לבעליהם. וארבע עשרה שנה היינו לאחר אותה שנה שהוכתה העיר, שט"ו שנים יש משנה ראשונה שלאחר שביעית עד שנת היובל. והיא היתה שנת כ"ו לגלות יהויכין, שגלות יהויכין היה י"א שנים קודם החורבן, ו'עשרים וחמש שנה' היינו חוץ משנה שגלו בה.

גלות יהויכין היתה בשנת שבע לכיבוש שכבש נבוכדנצר את יהויקים, שהיא שנה שמינית למלכות נבוכדנצר, שבשנה ראשונה כיבש נינוה, ובשנה כיבש יהויקים. גלות צדקיהו שהיה עם חורבן הבית היתה בשנת י"ח לכיבוש יהויקים, שהיא שנת י"ט לנבוכדנצר.

דף י"ב ע"ב

חורבן בית שני היה במוצאי שביעית - לרבי יהודה, ששנת יובל נמנה גם לשנת חמשים וגם לשנה ראשונה של שביעית הבאה, והבית היה קיים ארבע מאות ועשרים שנה שהם שמונה יובלות ועשרים שנה, ונמצא שהבית חרב לרבי יהודה במוצאי שביעית, ולחכמים בשנה שביעית עצמה. (וע"ע להלן ג.)

שבעה עשר יובלות מנו ישראל משנכנסו לארץ ועד שיצאו - ואי אתה יכול לומר משעה שנכנסו מנו, שאם אתה אומר כן נמצא בית חרב בתחילת יובל, ואי אתה מוצא שנת היובל בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר, אלא צא מהם שבע שכיבוש ושבע שחילקו, ואתה מוצא שנת היובל בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר. ולרבי יהודה ששנת היובל עולה לכאן ולכאן, אין מונים את השנים שהגלה סנחריב והחזירם ירמיה.